

Mnogo bi se še dalo povedati o rabi dovršnih in nedovršnih glagolov in vem, da se bo še mnogo o tem govorilo, moj namen je bil pa pokazati, da glagol ni samo tedaj pravi sedanjik, kadar odgovarja vprašanju „kaj delam?“, ampak tudi tedaj, ko odgovarja vprašanju „kaj storim?“ — da je ravno tako pravi sedanjik faktni praesens kakor durativni praesens, sedanjik je, tako sem rekel, zdaj rečem in bom rekel. — Kaj več o perfektivnih glagolih pri Prešernu in kako so razni popravljachi šušmarili po njegovem tekstu pa utegnem enkrat izpregovoriti v Saturi.

L. P.

Časopis za zgodovino in narodopisje. Izdaja Zgodovinsko društvo v Mariboru. Urejuje Anton Kaspret, 7. letnik, 1—2. snopič.

Zadnji dvojnati snopič mariborskega „Casopisa“ prinaša na prvem mestu članek dr. Avg. Stegenška „O najstarejši zgodovini gornjegrajskega okraja“. Pisatelj skuša najprej dognati pravo razlago ustanovne listine benediktinskega samostana v Gornjem gradu iz l. 1140., ko je sprejel oglejski patriarh Peregrin obširno Chagerjevo posestvo ter ga podaril že obstoječemu benediktinskemu samostanu. Nato določa obseg tega posestva, ki sta si ga delila dva lastnika, patriarh in samostan, govori o njih gospodarstvu, o naseljenju in o stavljenju cerkev v teh krajih. Spis bo razveselil naše zgodovinarje, saj imamo malo tako temeljitih razprav, kakor je ta Stegenškova. — V drugem obširnem članku „Monoceros“ in „Diptamus“ (str. 34—106) zasleduje J. A. Glonar postanek in zgodovino pripovedke o Zlatorogu in stare cerkvene pesmi „Jager na lovu šraja . . .“ G. pisatelj je brezsrčno strmoglavil našega belorunega zlatoroga s triglavskih višav, kjer ga je l. 1868. ustoličil Dežman in mu Baumbach zapel nad vse prisrčen slavospev, ki pa se je zdel Aškercu še premalo naroden, — torej našega zlatoroga, katerega smo še predlani kazali v jubilejnem izprevodu radovednim Dunajčanom kot pristno, samoraslo narodno dragocenost, tega nam je sedaj predstavil Glonar kot potomca bajevnega Ktezijevega enorožca In čudapolna triglavska roža, ki naj zagotovi zlatorogu nesmrtnost, je staroklasični Teofrastov-Plinijev „Diptamus“ (dictamus), ki provzroči, da pade ustreljenemu jelenu pšica iz rane. Obeh se je polastila krščanska simbolika in propovedniki so jim dali primerno mistično razlago. „Diptama“ pozna naš o. Svetokriški, spojitvev obeh elementov pa najdemo pri o. Rogeriju. Po pisateljevem zaključku je „Zlatorog“ podoben „rekonstrukciji starega templja, v kateri se tu in tam še vidijo stari kosci, ob kateri pa nimamo zavesti, da jih je rekonstrukter pravilno sestavil, in ne vemo, kaj je posnel z zemlje, na kateri so stali, kaj dodal iz svojega. Danes ga Trentarji ne poznajo . . . Prvotno jedro „Zatoroga“ je splošno indoevropsko blago, ohranjeno v naši narodni pesmi, poleg tega pa je marsikaj lokalno privzetega (Bogatin, Trenta itd.), iz zgodovine dodanega (Benečani), mnogo pa je prišlo vanj starega klasičnega blaga, po posredovanju simbolike naših starejših propovednikov. Z zagotovstjo se lahko trdi, da „Zlatorog“ v Dežmanovem zapisku ni naroden, praša se pa, je li sploh narodov. Oblika, v kateri nam je ohranjen, je vsekakor popolnoma Dežmanova last“ (95). Z veseljem sledimo duhovitemu raziskovalcu, akoravno nas vodi njegova pot često po zaraščenih ovinkih in nam pripoveduje obenem o marsičem, kar s predmetom ni v tesni zvezi. — Prof. Štrekelj objavlja „Narodno blago ogrskih Slovencev“, katero je zapisal v Bratoncih na Prekmurskem Štefan Kúhar; njega pravo ceno je iskati bolj v jezikovnem oziru, zato je tudi naglas vestno zabeležen. — „Mala izvestja“ prinašajo arheološko črtico dr. A. Stegenška o legi rimske postaje „Curta“. Prof. Kovačič je mislil, da je bila Curta rimska pristava pri Središču, Stegenšek pa je na podlagi razdalj mnenja,

da je bila v bližini Ormoža ali pa Ormož sam. — Književna poročila obsegajo obširni referat dr. Fr. Kovačiča o Dopschevi knjigi: „Die ältere Sozial- und Wirtschafts-verfassung der Alpen-slaven“ ter znanstveni prepir med Dopschem in Peiskerjem o županih. — Začasno poročilo o muzeju nam svedoči, kako živahno se razvija Zgodovinsko društvo, kateremu želimo pri težavnem narodnem in kulturnem delu najlepših uspehov.

Dr. J. Š.

Carniola. Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko. Mitteilungen des Musealvereines für Krain. Comptes-Rendus de l'Association du Musée de la Carniole. Uredniki: dr. Jos. Gruden, dr. Jos. Mantuani, dr. Gv. Sajovic. V Ljubljani 1910. Nova vrsta. Letnik I, zv. 1—2.

Namesto slovenskih „Izvestij muzejskega društva“ in nemške „Carniole“ smo dobili poliglotten znanstven časopis „Carniolo“, ki bo prinašala v četrtletnih zvezkih gradivo za zgodovino, zemljepisje, naravoslovje in kulturne odnošaje Kranjske. Dvomim, da znači ta preureditev napredek slovenskega znanstva. V tajnikovem poročilu (str. 184) sicer čitam, da je dr. Gv. Sajovic podal za mnogojezično društveno glasilo „polno dobro podprtih in dobro izbranih razlogov“, toda med navedenimi ni takih, najmanj pa govori zanj skoro humoristični zaključek, da bo to poliglotsko glasilo „najboljša pot do velikega našega smotra — do bodoče slovenske visoke šole“. Razni plahi oziri na levo in desno pač ne bodo priborili našemu jeziku in znanstvu zasluženega ugleda.

Izmed zgodovinskih člankov bo po svoji aktualnosti občinstvo najbolj zanimalo poročilo M. Pajka o dr. W. Šmidovih izkopavanjih rimske Emone na Mirju, kjer se gradi na bivšem svetu nemškega viteškega reda državna obrtna šola. Pod izkušnim vodstvom dr. Šmida vstaja pred nami starodavna predhodnica sedanje Ljubljane s svojimi zakladi, ki jih je zemlja dovolj dolgo varno čuvala v svojem naročju. Dosedanja izkopavanja so dokazala, da je bila Emona „rimska kolonija z vojaškim, a tudi s civilnim prebivalstvom, z obrtnim in trgovskim življenjem ter z vso udobnostjo rimskih provincialnih mest“. — Fr. Komatar nadaljuje objavo regist iz turjaškega grajskega arhiva, ki so važne za domačo zgodovino, pa tudi zanimive za imenoslovne študije, posebno obširna listina o razdelitvi premoženja Turjačanov z dne 22. julija 1467 (števil. 488). Dr. Jos. Gruden je opisal „Verske in gospodarske razmere bistriškega samostana v reformacijski dobi“. Predvsem na podlagi uradnih aktov neke komisije, ki je na ukaz tržaškega škofa Nik. Coreta l. 1590. napravila natančen zapisnik o upravi in dohodkih bistriške kartuzije, je pojasnil malo znane razmere iz dobe, katero Hicinger in Milkowicz v svojih razpravah o tem samostanu komaj omenjata. Razpravi je dodana ne posebno jasna slika bistriškega samostana iz l. 1724., ki jo hrani deželni muzej v Ljubljani. — Prof. dr. Jos. Mantuani je iz nadškofijskega konsistorialnega arhiva na Dunaju priobčil „Zapuščinski zapisnik po škofu Slatkonji“ ter mu dodal obširna pojasnila. Z razlagami nemškega besedila pod črto je g. izdajatelj preveč radodaren. Dunajski škof Slatkonja, o katerem je pisal prof. Mantuani pred par leti obširneje v „Dom in Svetu“, je imel na Kranjskem lepo vrsto beneficijev; bil je med drugim tudi prošt novomeški, in njegova slika diči v galeriji proštov tamošnji kapiteljski refektorij. — Dr. Fr. Kidrič je dokazal, da je kranjski sotrudnik knjige „Die Illyrischen Provinzen und ihre Einwohner“, ki je izšla l. 1812. na Dunaju v Camesinajevi knjigarni — Kopitar, ki je obenem z drugimi popravki priredil tudi slovanska krajevna imena za izgovor v nemškem pravopisu. — Po srečnem naključju se je rešilo iz Kastelčeve zapuščine zanimivo literarno gradivo, ki je bilo večinoma